

MOT EN FELLES BIBEL OG FELLES OVERSETTELSER?

av

BIRGER MATHISEN

I løpet av de siste årene har avisene fra tid til annen inneholdt notiser om kontakter og et begynnende samarbeid mellom protestanter og katolikker om en felles bibel. Overskriftene har til dels vært villedende, og lite er blitt sagt om hva som har ledet opp til dette samarbeidet og hva det egentlig består i. I dag kan vi også skimte mulighetene for at det kan lykkes i enkelte land og sjansene for at det skal mislykkes i andre land. I alle fall vil utviklingen ha konsekvenser for det kristne misjonsarbeidet i verden.

I

Igjen og igjen opplever vi en bibeloversettelsenes tidsalder, kanskje kan vi si for femte gang. Interessen for bibeloversettelse ble første gang for alvor vakt til live i de to siste hundreår før Kristi fødsel, og G.T. ble oversatt til gresk. Da fikk vi også de forskjellige arameiske versjoner. I de første århundrene etter Kristus kom de syriske og latinske oversettelser. Høydepunktet ble nådd med Vulgata. Den tredje epoke kom ved de krefter som frembrakte reformasjonen. Hovedmennene var Martin Luther og William Tyndale. Den store inspirator ved misjonsvekkelsen i begynnelsen av forrige århundrede, William Carey, ble også bibeloversetter fremfor noen annen. Hans arbeid ble tatt opp av bibelselskapene etter hvert som de ble stiftet i begynnelsen av det 19. århundre. Den femte epoke er kommet i vår tid, i etterkrigsårene. Denne bevegelse har ennå ikke kulminert, men den akselererer med stadig større fart. Aldri har det vært så stor interesse for bibeloversettelse som det er i dag.

Kristenheten hadde mer eller mindre en felles bibel opp til

reformasjonstiden. Luthers styrke var at han sto på Skriftens grunn, og hans følgesvenner hentet sine våpen fra Luthers oversettelse og fra hans prinsipper om oversettelse. Mot-reformasjonen satte også inn på dette punkt, i Trientiner-konsilets vedtak om tradisjonen og skriften. Til forskjell fra hva som skjedde under Vaticanum II, ble man på Trientiner-konsilet meget hurtig enig om hva som skulle læres om Skriften. Det ble slått fast at Apokryfene hører med og at Vulgatas oversettelse er autentisk, dvs. dogmatisk avgjørende. Imidlertid fortsatte katolske bibeloversettelser å utkomme, oversatt fra grunnspråkene. Det ble også gjort forsøk på å få i stand en felles bibeloversettelse på 1700-tallet¹, men interessen var heller liten, og innstillingen var blant de fleste at tiden ikke var moden for noe slikt. I tre hundre år hadde ikke den vanlige katolikk lett adgang til bibelen på sitt eget språk. I forrige århundre ble bibler utgitt på folkespråkene av protestanter, brent ved forskjellige anledninger, forbudt og fordømt i pavelige proklamasjoner. Bibelselskapene ble offentlig anklaget i flere katolske utsagn og brev (Leo XII, Gregor XVI, Pius IX, Leo XIII).² Bibelselskapene ble sett på som tidens erke-kjettere. Årtier fulgte med mistenksomhet, fordømmelse, forfølgelse og til og med mord på bibelselskapets kolportører, til en ny tid grydde i de mer katolske land.

Her kan bare noen av de viktigste milestener nevnes på veien til det nye syn på bibelen og bibelarbeidet innen den romersk-katolske kirke. Et intenst bibelstudium ble innledet av Dominikaneren Pére Lagrange med grunnleggelsen av Ecole biblique de Jérusalem i 1890.³ Tre år senere oppfordret Pave Leo XIII romersk-katolske teologer til å arbeide med prinsipper for tekststudier og tolkning i sin encyclica: *Providentissimus Deus*, og han grunnla i 1902 den pavelige bibelske kommisjon. Hans etterfølger, Pius X, fortsatte arbeidet, og grunnla det Pavelige Bibelske Institutt i Rom. I 1943 sendte Pave Pius XII ut sin encyclica: *Divino Afflante Spiritu*, hvor han tar et overblikk over utviklingen i de siste 50 år og understreker viktigheten av tekststudier på originalspråkene. Han oppfordrer også biskopene til i ord og eksempel å sørge for at de Hellige Skrifter blir oversatt

til de moderne språk hvor de liturgiske lover gjør dette mulig. Denne bibelbevegelse er altså basert på grundige studier med pavelig velsignelse, og i etterkrigsårene resulterte den i nye oversettelser på de viktigste språk i Europa, Amerika og til og med Asia. Og disse nye oversettelser nådde ikke bare presteskapet, men var å finne i bokhandler-vinduene.

Klimaks i utviklingen kom på det annet Vatikan-konsil. Det endelige dekret om synet på Skriften hadde en trang fødsel. Alt på den første konsil-samling kom det på dagsordenen, men det ble ikke godtatt og ble sendt tilbake til omarbeidelse. Utkast nummer to ble igjen forkastet. Pave Paul grep da selv inn og krevde utførligere uttalelser enn dekretet hadde. Det endelige utkast ble inngående diskutert, omredigert og endelig vedtatt 18. november 1965.⁴ For vår problem-stilling er kapitel 6 i *De Divina Revelatione* det viktigste.

•22. (Anbefaling om nøyaktige oversettelser.⁵ Adgangen til den hellige Skrift skal åpnes vidt for de kristne. Det var derfor Kirken fra begynnelsen av gjorde til sin egen den ærverdige greske oversettelse av Det gamle testamente som kalles Septuaginta. Men den verdsetter stadig også de andre orientalske og latinske oversettelser, især den som betegnes Vulgata. Når Guds ord imidlertid til enhver tid skal være for hånden, sørger Kirken, som en mor, for at der blir utgitt korrekte og anvendelige oversettelser til de forskjellige sprog, især utfra de hellige bøkens originaltekst. Og dersom en oversettelse, når omstendighetene tilsier det og den kirkelige myndighet samtykker i det, blir gjort i fellesskap med våre adskilte brødre, vil alle kristne kunne bruke den.)

•25. (Anbefaling av bibellesningen.) Det er derfor nødvendig for alle geistlige, især Kristi prester og de diakoner eller kateketer som ordets tjeneste er betrodd til, å bruke tid til å lese, meditere og studere Skriften. Ellers ville de bli som «en verdiløs forkynner av Guds ord utad, fordi ingen tilhører av det i sitt indre», mens de jo skal meddele de troende som de har ansvar for, det guddommelige ords overveldende rikdommer, særlig i den hellige liturgi. Likeledes oppfordrer kirkemøtet inntrengende hver enkelt kristen, og fremfor alt medlemmene av ordenssamfunnene, til å lære «den kunnskap om Jesus Kristus som overgår alt» (Fil. 3, 8) ved hyppig lesning av de guddommelige Skrifter. «For uvitenhet om Skriftene er uvitenhet om Kristus». Måtte altså alle nærme seg selve den hellige tekst, snart ved hjelp av liturgien som er full av de guddommelige ord, snart ved bibellesning eller foredrag om emnet, videre også ved andre tiltak som med godkjennelse og under oppsyn av Kirkens hyrder har fått en gledelig utbredelse i vår tid. Men måtte de også huske at bønnen alltid skal ledsage skriftlesningen

for at denne kan bli en samtale mellom Gud og mennesket: For «vi taler til Ham når vi ber, vi lytter til Ham når vi leser hans guddommelige ord».

Det tilkommer biskopene, for «hos dem er den apostoliske lære», å skaffe de troende som er stilt under deres ansvar den nødvendige innføring i den riktige bruk av Skriften, særlig Det nye testamente og i første rekke evangeliene. Det vil si at de skal sørge for oversettelser av de bibelske tekster forsynt med de nødvendige og virkelig tilstrekkelige forklaringer, slik at Kirkens barn trygt og med utbytte vil kunne omgås de hellige Skrifter og la seg fylle av deres ånd.

Dessuten anbefales det å publisere utgaver av Bibelen med henblikk på de ikke-kristne, tilpasset deres behov og forsynt med de ønskelige kommentarer, Sjelesørgerne og de kristne ellers skal med klokskap og på alle måter ta seg av slike utgavers utbredelse.»

Her er det nye toner som lyder. En har også grunn til å spørre om ikke disse tonene klinger under mesteparten av Vaticanum II's vedtak. I åpningsbudskapet er det bare to henvisninger til Pave Johannes, ellers er alle henvisninger bibelske. Det vises ikke til den kanoniske lov eller til Thomas Aquinas. I følgende dokumenter er det skrifthenvisningene som er de bærende. Riktignok vises det også til kirkefedrene, men ikke på en slik måte at det provoserer protestanter.

Bibelselskapene kunne ikke annet enn merke seg utviklingen innen den katolske kirke. Da de store bibelselskapene i Storbritannia og Amerika ble stiftet, hadde de kontakt med den katolske kirke og tilbød sin tjeneste, utga og distribuerte katolske oversettelser. Det Britiske og Utenlandske Bibelselskap utga i sine første år hele åtte katolske oversettelser, men disse utgavene ble utgitt uten noter, — følgelig ble de nektet imprimatur. Enhver tanke om samarbeid måtte oppgis, og så kom den utviklingen i det forrige århundre som er skissert ovenfor.

Det var i 1950 at bibelselskapene først ble oppmerksom på at vinden hadde snudd og at det begynte å bli et noe annet klima innen den romersk-katolske kirke.⁶ Det første skritt bibelselskapene tok, var å studere situasjonen. I 1958 ga UBS Bulletin en oversikt over bibelfornyelsen og bibelbevegelsen i den romersk-katolske kirke.⁷ Katolikkene ble på sin side interessert i å få et bilde av de oversettelser som forelå fra katolsk hånd på misjonsmarken. I 1960 begynte Neue Zeitschrift für Missionswis-

senshaft å utgi en studie av hva romersk-katolske misjonærer hadde gjort for å fremme bibelarbeidet, både når det gjelder oversettelser og publikasjoner av bibelen og bibeldeler over hele verden. (Disse artikler er nå samlet i et bind.)⁸ Fra alle kanter kom det antydninger og henstillinger til bibelselskapene om samarbeid med utgivelsen av nye utgaver. I 1961 begynte bibelselskapene å drøfte situasjonen og prøvde å nå fram til en felles politikk når det gjaldt prinsipper og behandlingen av slike anmodninger. Ansvar for avgjørelsene ble lagt tydelig hos den nasjonale kirke og det nasjonale bibelselskap, men en prøvde å trekke opp linjene for den utvikling som måtte komme.

Høsten 1964 kom et uformelt møte i stand mellom UBS oversettelseskommité og en gruppe katolske bibel-teologer i Cret Berard for å studere de problemer som et felles bibelarbeid ville møte, og å fastsette grensene for et eventuelt samarbeid. Det overraskende var at teologene kom fram til enighet på langt flere områder enn de hadde ventet. Resultatet av disse studier ble sendt til bibelselskapene og til Rom for studium.⁹

Noen få måneder tidligere holdtes en konferanse for kirkeledere og bibelselskaps-representanter i Driebergen i Holland. Sytti av de fremste kirkeledere fra hele verden var tilstede. De representerte et vidt teologisk spektrum. Det hovedproblem konferansen var opptatt av var hvorledes vi skal gjøre bibelen tilgjengelig for alle mennesker som kan og ønsker å lese den på sitt eget språk i dag. En av de anbefalinger som ble sendt til kirkene og bibelselskapene i verden var: «Konferansen vil tilskynde forberedelsen av en felles tekst på originalspråkene i samarbeid med alle kirkesamfunn, også den romersk-katolske kirke, slik at det er en kilde for oversettelse for alle kristne. Og konferansen uttaler den overbevisning at ved hjelp av ærlig forskning er dette nå en mulighet.»¹⁰

Så var det annet Vatikan-konsil over og det forberedende arbeid gjort for at tanken om en felles bibel skulle bli mer enn en idé. Den katolske kirke nølte ikke med å sette tankene fra Vaticanum II ut i livet. 8. november 1966 ble Walter M. Abbott, en amerikansk jesuittisk teolog, oppnevnt som personlig assistent for

kardinal Bea. Abbott hadde i mange år levet og ivret for samarbeid mellom protestantene og katolikkene i bibelarbeidet, særlig når det gjaldt bibeloversettelser. Han tok fatt på sin oppgave med stor iver, kartla i løpet av vel 1 år situasjonen i de katolske kirker over hele verden, både når det gjaldt behovet for bibeloversettelse og spørsmålet om hvordan de forskjellige katolske biskoper så på et eventuelt samarbeid med bibelselskapene. Samtidig var han liaison officer med bibelselskapene. Fagteologer og lingvister fra begge leire kom sammen og prøvde å utarbeide prinsipper som kunne være retningsgivende for et eventuelt felles oversettelsesarbeid. Disse prinsipper ble offentliggjort 1. pinsedag 1968.¹¹

II

Hva menes så med en felles bibel? Det bør være helt klart at det som er lagt i uttrykket og det som bibelselskapene er innstilt på å arbeide for, er i første rekke å nå fram til full enighet om teksten for det hebraiske gamle testamente og det greske nye testamente, og også teksten for de deuterokanoniske (apokryfiske) bøker, der hvor disse brukes av protestantiske kirkesamfunn. Med andre ord, det er selve tekstgrunnlaget som en er overbevist om at det er mulig å bli enig om. Dette er den egentlige mening med en felles bibel. Det betyr ikke at det tekstgrunnlag som hittil er anvendt av bibelselskapene vil bli forkastet. Grunnlaget vil fortsatt bli Kittel's Biblia Hebraica for Det gamle testamente, Nestle-teksten for Det nye testamente og Rahlfs utgave av de deuterokanoniske bøker. Samtlige utgaver er utgitt av Württembergische Bibelgesellschaft. Men spesialister arbeider stadig videre med tekstgrunnlaget i lys av nye funn og ny forskning. Således er det blitt tatt hensyn til funnet av Dødehavsrullene i den nye utgave av Biblia Hebraica. Det nye ved dette arbeidet er at i tillegg til protestantiske teologer, vil det nå komme katolske eksperter med i revisjonskomitéene. I arbeidet for den greske grunnteksten er Carlo M. Martini, S. J. fra Det Pavelige Bibelske Institutt i Rom blitt med i revisjonskomitéen. I 1966 utga Kurt Aland, Matthew Black, Bruce Metzger og Allen Wikgren en ut-

gave av den nytestamentlige greske grunntekst med et forenklet noteapparat, til bruk for oversettere.¹² Disse menn og Martini arbeider allerede på en forbedret utgave av dette greske nytestamente.

Når det gjelder den hebraiske grunntekst for Det gamle testamente, er det behov for en liknende utgave som mer tar sikte på oversettere. Katolske spesialister vil også komme med i den gruppe av menn som står bak Kittel's Biblia Hebraica. Norbert Lokfink, S. J. også fra Det Pavelige Bibelske Institutt, er kommet med i den komité som arbeider med teksten for 5. Mosebok. Komitéen tar hensyn til de nye håndskriftfunn og til de oldkirkelige oversettelser.

Hva angår de deuterokanoniske bøker, stod de store bibelselskaper steilt avvisende overfor disse skrifter i det forrige århundre og helt opp til vår tid. Her har det skjedd en utvikling. Både The British and Foreign Bible Society og The American Bible Society har i dag sagt seg villig til å produsere disse skrifter der hvor kirkesamfunn uttrykkelig ber om å få dem. Andre bibelselskaper især med luthersk bakgrunn, har hele tiden stilt seg langt mer positivt til de deuterokanoniske skrifter, slik f. eks. Det Norske Bibelselskap. Det er oppnådd enighet imellom den romersk katolske kirke og bibelselskapene om at de deuterokanoniske skrifter skal medtas i en særskilt avdeling i Bibelen mellom Det gamle testamente og Det nye testamente, på en slik måte at disse skrifers karakter blir tydelig angitt.¹³ Derved var en stor hindring overvunnet for de fleste større bibelselskaper.

Faktisk eksisterer altså allerede det som en kan kalle en felles bibel. Men vi har ikke tatt den i hendene og anvendt den sammen, før dette begynte å skje i en rekke land i løpet av de to siste år.

III

Vanskelighetene oppstår, men også mulighetene er tilstede til å nå millioner av nye mennesker med Guds Ord, når protestanter og katolikker sammen tar den felles bibel og spør: Hva så med oversettelser til folkespråkene? Her kan det utløses en

kjedereaksjon. Det kan føre til felles bibler på folkespråkene, men også til gnisninger og ubehagelige eksplosjoner av større eller mindre grad. I denne situasjon har det vært maktpåliggende for bibelselskapene å gjøre det klart både for seg selv og for andre hva vi står for. Historisk vokste bibelselskapene ut av pietismen og av vekkelsesbevegelsene i det 18. århundre. Basis for bibelselskapene kan samles i noen enkle setninger: 1) Vi tror på virkeligheten av frelse for den enkelte ved tro på Jesus Kristus, 2) Denne frelse skal forkynnes for hele verden, 3) Bibelen som Guds inspirerte ord, meddeler oss denne frelse, — derfor må Bibelen bli gjort tilgjengelig for alle mennesker.

Bibelselskapenes mål er med andre ord den størst mulige spredning av Guds Ord og evangelisasjon, ikke ekumenikk. Det må være kirkenes oppgave å drive ekumeniske drøftelser.

Derfor har kanskje også det viktigste prinsipp for de store bibelselskapene i deres arbeid med bibelutgavene vært at Bibelen skal utgis «without note or comment». På dette punkt strandet samarbeidet med katolikkene i forrige århundre. I dag har bibelselskapene og katolikkene kunnet møtes på dette punkt, uten at noen av partene har gått på akkord. Det bibelselskapene mener med fotnoter er blitt definert på ny, slik at det igjen er understreket at de vil ikke utgi bibler med dogmatiske noter eller med tolkninger som kan forårsake splid blant deres lesere. Men fotnoter med realopplysninger som kan hjelpe leseren, anses som nødvendige og er godkjent.¹⁴ Likeledes må det være plass for overskrifter. Katolikkene på sin side har understreket at katolsk lov heller ikke krever dogmatiske fotnoter, selv om det mange steder har vært praksis å ha dem med.¹⁵ (Detaljopplysninger om dette viktige punkt fins i Appendix.)

IV

Utviklingen i de siste år har stilt bibelselskapene overfor et dilemma og i en vanskeligere situasjon enn de kanskje noen gang har vært. Initiativet til et felles bibelarbeid har kommet fra katolikkens side. De har henvendt seg til bibelselskapene og spurt om hjelp til å få Bibelen ut blant sine troende. I mange

tilfelle har de bedt bibelselskapene om å få bruke deres utgaver uten noe som helst tillegg eller endringer. I andre tilfelle har de bedt om å få gjøre noen få endringer, — langt færre enn hva en hadde trodd på forhånd. I andre tilfelle igjen har de anmodet bibelselskapene om å være med på nye felles oversettelser.

Til å begynne med visste ikke bibelselskapene hva de skulle svare, men det ble fort klart at svaret ikke kunne bli det samme alle steder. I enkelte land og områder var det åndelige klima og forholdet slik mellom den katolske kirke og de evangeliske samfunn, at det ikke kunne være tale om noe fruktbart samarbeid. I andre land igjen var det helt naturlig og uten store vanskeligheter, å få i stand et begynnende samarbeid om oversettelser. Det mest kjente eksempel er arbeidet i Frankrike for Traduction Oecuménique de la Bible (TOB). Her samarbeidet oversettere fra de protestantiske kirkesamfunn, den romersk katolske kirke og også representanter for den ortodokse kirke. De begynte med oversettelsen av Romer-brevet, for de mente at de like gjerne ville ta det vanskeligste først. Kunne de nå fram til enighet om oversettelsen av dette skrift, mente de at det ville være tegn på at det kunne lykkes når det gjaldt oversettelsen av de resterende skrifter. I januar 1967 var oversettelsen av Romer-brevet ferdig. En regner med å utgi hele ny-testamentet i 1972 og hele Bibelen i 1977. For noen måneder siden spurte jeg pinsevenner i Frankrike om de kjente til denne utgaven og kunne bruke den. Svaret var positivt, og de fortalte at de brukte oversettelsen av Romer-brevet både privat og i sine menigheter.

Men andre steder har ikke oversettelsesarbeidet gått så glatt. På Madagaskar tok en gruppe katolikker initiativet til et felles oversettelsesarbeid uten å ta hensyn til bibelselskapenes oversettelsesprinsipper og til de råd som var gitt fra Rom om hvordan et slikt arbeid skulle gripes an og utføres. Det første resultat av dette oversettelsesarbeid var så katolsk farget og så lite representativt, at det umulig kunne lykkes. Det er blitt helt klart at hvis det skal bli et felles oversettelsesarbeid på Madagaskar, må arbeidet ønskes av de protestantiske kirkesamfunn og legges opp etter ganske andre retningslinjer og rimeligvis også med andre

menn. Madagaskar er et eksempel på hvordan det går når samarbeidet får en skjev start. Bibelselskapene har pålagt sine representanter ikke å presse for samarbeid, men hvis kirkene ønsker det, vil bibelselskapene prøve å stille spesialister og hjelpemidler til rådighet.

V

Den nye utvikling har ikke bare stilt bibelselskapene i et dilemma, men også mange misjonærer. Hva skal de tenke om denne utviklingen og hvordan skal de stille seg? Dette problem ble behandlet utførlig på en konferanse for Evangelical Foreign Missions Association og Interdenominational Foreign Missions Association ved Winona Lake, Indiana, 30/9—4/10 1968. Konferansen kunne se fordeler ved et slikt samarbeid: 1) Felles oversettelsesarbeid resulterer i økonomisering av midler og personell. Særlig er dette viktig når det gjelder de mange språk i Afrika og Asia. 2) Et slikt samarbeid kan dra nytte av spesialist-hjelp fra dyktige romersk katolske teologer i mange deler av verden. 3) Protestantene kan best gi uttrykk for sine synspunkter hvis de er med og gjør sine synspunkter gjeldende under selve oversettelsesarbeidet. 4) Et slikt samarbeid vil demonstrere evangeliske kirkesamfunns interesse for og omsorg for å nå 4—5 hundre millioner nye mennesker med Guds Ord. 5) Felles bibeloversettelse vil bety meget for evangeliseringsarbeidet innen den romersk katolske kirke.

Men konferansen var også fullt klar over farene ved et samarbeid med katolikkene. Det kan lede inn på en enhets vei til Rom, — ekumeniske ledere har uttalt seg i den retning. Katolikkene kan komme til å tro at protestantene godkjenner deres troslære og kirkesystem. En slik forbindelse kan også skape splid og splittelse. Enkelte evangeliske kretser synes at Skriften taler imot dette samarbeid.

For å gjøre en lang historie kort, så ble resultatet at konferansen ikke kunne anbefale formell deltakelse i oversettelsesarbeider hvor katolikkene var med. Hvis evangeliske oversettere ble invitert til å delta i et slikt arbeid, så måtte de gjøre det som

privatpersoner, ikke som representanter for sine kirkesamfunn eller misjonsselskaper. Men døren ble ikke slått igjen for videre samtaler med bibelselskaper om dette problem. En komité ble opprettet av IFMA og EFMA for å drøfte med bibelselskapene arbeidet med tekster og oversettelser og spørsmål om personell i dette store problemkompleks. Det angår jo i høyeste grad misjonærene og deres behov for bibelutgaver som de kan anerkjenne.

Andre konferanser kan komme til de samme eller andre resultater. I desember 1968 holdtes en konferanse for kirkeledere og bibelselskaps-representanter for Nord-Amerika og Sør-Amerika i Oaxtepec, Mexico. Det mest brennende problem for konferansen var hvorledes den skulle stille seg til fellesskap med katolikkenes i bibelarbeidet. Representantene fra Latin-Amerika hadde bokstavelig talt kjent problemene på kroppen. Alle kjente de behovet for å få Guds Ord ut blant Latin-Amerikas millioner. Noen av dem hadde vært utsatt for overgrep og forfølgelse fra katolikkenes side, og det var naturlig å tenke seg at de kom med den innstilling, at dette samarbeidet vil vi ikke ha. Men konferansen fikk et annet resultat enn en kunne vente. Katolikkenes representant uttalte at han trodde at han visste hva protestantene følte. Han kjente til de forfølgelser de hadde vært utsatt for, ikke bare i svunnen tid men også til noe av det som fremdeles foregår i Latin-Amerika. Så føyde han til: Hva skal vi si? Vi kan bare si: Fader, forlat oss. De fleste syntes å reise fra konferansen med bønn om at Gud måtte vise dem vei i denne vanskelige situasjon for Ordets skyld, og for å nå Latin-Amerikas millioner med evangeliet på en ny og bedre måte.

Denne artikkelen har ikke kunnet tegne noe ensartet bilde av situasjonen, men det bør nok en gang understrekes at en sterk utvikling er i gang. En kan skimte konturene av denne utvikling og av hvordan den arter seg forskjellig på de forskjellige kontinenter.¹⁶ En representativ leder for de afrikanske kirker og bibelselskaper uttalte: «I dagens situasjon nekter vi å gjenta de feilgrep som de vestlige lands kirker har gjort i de siste 400 år.» Men prøven på om dette samarbeid skal lykkes, vil komme når de nye oversettelser foreligger. Katolikker er kommet mer og mer

med i oversettelsesarbeidet i løpet av de to siste år, så i dag samarbeider katolikker i 110 oversettelsesprosjekter sammen med bibelselskapenes representanter. Bare ett felles oversettelsesarbeid er publisert, Traduction Oecuménique de la Bible, men henimot 25 prosjekter vil publisere i det minste en bok av Bibelen i løpet av våren 1969. Disse skrifter vil bli nøye studert, og spørsmålet vil bli om en kan merke noe av spesifikk katolsk teologi i disse oversettelsene, om fotnotene er nøytrale o.s.v.

Noen vil hevde at det er katolikkene som har alt å vinne på dette samarbeid. De har ikke latt sine troende bruke Bibelen inntil nå, det fins så få oversettelser der hvor den katolske kirke rår, de har ikke oversettere nok og de har ikke det apparat som skal til for å få Bibelen ut. Følgelig er det de som vinner på dette. Men ut fra bibelselskapenes synspunkt er denne problemstilling feilaktig. Her gjelder det ikke hvem som vinner, men om Guds Ord vinner. Når bibelselskapene er blitt utfordret av den katolske kirke og er blitt bedt om hjelp, har de ikke kunnet annet enn til å begynne med å svare et forsiktig ja, vi vil gjerne gjøre vårt til at Guds Ord må få fritt løp der hvor den katolske kirke arbeider. Dr. Laton Holmgren, generalsekretær for Det Amerikanske Bibelselskap, uttrykte det slik: Nå er spørsmålet om det skal være skammelig konkurranse mellom oss, eller om vi makter å nå fram til frydefullt samarbeid.

NOTER

¹ Francois Refoulé, «La Bible Oecumenique», Ecclesia, No. 202, p. 32

² United Bible Societies (U. B. S.) Bulletin, No. 2, 1958, p. 53.

³ Ibid., p. 54ff.

⁴ De Divina Revelatione, Om Guds åpenbaring, St. Olav Forlag, Oslo 1965, p. 6ff.

⁵ Ibid., p. 31–33.

⁶ U. B. S. Bulletin, 1950, No. 4, p. 10 og 1951, p. 1ff.

⁷ U. B. S. Bulletin, 1958, No. 2.

⁸ Neue Zeitschrift für Missionswissenschaft, Schöneck-Beckenried, Sveits,

⁹ U. B. S. paper on «Outline of proposed guiding principles for possible co-operation by Roman Catholic and Protestant translators of the Bible», London, mars 1965.

- ¹⁰ U. B. S. Bulletin 1964, No. 4, p. 179ff.
- ¹¹ Guiding Principles for Interconfessional Co-operation in Translating the Bible, London og Rom, juni 1968. Også tilgjengelig fra Det Norske Bibelselskap, Oslo.
- ¹² The Greek New Testament, Württemberg Bible Society, Stuttgart 1966.
- ¹³ Guiding Principles, p. 1f.
- ¹⁴ Ibid., p. 2-3.
- ¹⁵ Walter M. Abbott uttalte 15/1.1967 i Rom på et foredrag for det Pavelige Bibelske Institutt:
«A strong case can be made that neither the Code of Canon Law nor Vatican II requires dogmatic or doctrinal notes in editions of the Bible. In many places it has been traditional practice to publish dogmatic or doctrinal notes, but it is a fact that Catholic publishers, with authorization of the bishops, have tended to move away from notes that have largely been homiletical. We have entered an era of abundant inexpensive books that give good commentaries on the Bible. There are now excellent pamphlets that can be used along with a Bible. Now that the Bible Societies have moved in the direction of desiring noncontroversial notes, the clearly understood facts of our law and present publishing practices enable us to meet them halfway.» (Attività della Santa Sede, Rom, februar 1967.)
- ¹⁶ Roman Catholics and the Bible, U. B. S., London og Vatican Department of Common Bible Work, Rom, desember 1968.